

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigessimvm-Octavvm De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

An laborans occulto impedimento quod compartem ab sponsalibus
contrahendis auerteret, possit eo tacito sponsalia contrahere, & ad
executionem compartem compellere. Pun. 30.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

Soler, vii bene noravit Egid. Coninch. d. dub. 7. concl. 5. n. 62. extenditque praedictam doctrinam, tamen proles legitima esset ob eadem rationes.

10. Superest duplex difficultas. Prima, An ignorantia causae sufficientis ad sponsalium dissolutionem, cuius ignorantia dedit causam contractui, reddat contractum ipso iure nullum, vel irritandum ex parte decepti? Et breviter respondeo ex his quae late dixi tract. de iuram. disp. 2. part. 5. praedicta sponsalia non reddere contractum irritum, sed irritandum, eo quod ignorantia, seu error solum versetur circa qualiter contractus, non circa substantiam illius, quippe substantia illius contractus personam respicit absolute, & in eam consentit abique eo quod ille consensus formaliter feratur in qualitates, quae personam afficere possunt, quaeque illi possunt euenire, tamen eo pacto, & modo fiat, ut si postmodum eueniat, vel appareat aliquid, quod contractum difficiliorem notabiliter reddat, ius sit comparti resiliendi. Ex quo constat contractum validum esse, competere tamen decepto ius rescindendi, ut optime probat Lessius lib. 2. cap. 17. dub. 5. num. 31. Coninch. disp. 2. 3. dub. 9. n. 72. & videtur conuincit ex leg. Iulianus. l. 3. ff. de actionib. empti. leg. qui rias. §. vlt. ff. de furcis. leg. rem alienam. §. ff. de contrahent. empt.

11. Secundo, An consensus causae sufficientis ad dissolueda sponsalia censetur iuri resiliendi cedere, si se mutuo cognoscant? Cui difficultati affirmatiue respondendum est. Si enim ob praedictam copulam censetur matrimonio contracto ius (dubio) remittere, a fortiori censentur remittere ius ab sponsalibus resiliendi. Quod non solum habet verum in foro externo, sed etiam in foro conscientiae; nam eo ipso quo alteri copulatur sciens resiliere posse, renunciat iuri resiliendi, & contractum approbat, tamen vitio illo affectum, ut ex communi sententia comprobatur Sanch. disp. 66. num. 1. Gutier. cap. 34. n. 9. Coninch. disp. 2. 3. dub. 10. n. 75. Basil. Ponce lib. 12. cap. 18. num. 4. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 10. l. 1. cap. 2. num. 20. & alij.

PUNCTUM XXX.

An laborans occulto impedimento, quod compartem ab sponsalibus contrahendis auerteret, possit eo tacito sponsalia contrahere, & ad executionem compartem compellere?

- 1. Praemittuntur aliqua pro explicacione Quaestionis.
- 2. Si impedimento labores, nuptias minus commodas, sed non incommodas resedente, poteris tacito eo vitio sponsalia contrahere.
- 3. Per accidens impediri potes.
- 4. Simpedimentum sit posterioris generis, ut lepra, morbus gallicus, &c. aliqui censent se posse occultare.
- 5. Verus est te obligatum esse vel ad contrahendum desistere, vel defectum manifestare.
- 6. Ex his deciderit Quaestio.
- 7. An in euenibus, quibus potes sponsalia contrahere, & contracta perficere, negat Basil. Ponce, te posse compartem ad contrahendum compellere.
- 8. Verus est oppositum.
- 9. Sauius opposita fundamentis.

1. Pro Quaestionis explicacione praemitti debet cum Egid. de Coninch. disp. 2. 3. dub. 12. n. 91. Basil. Ponce lib. 12. de sponsalib. c. 18. n. 5. & alijs, ob duplicem causam ius resiliendi ab sponsalibus tibi concedi: prima subsequitur sponsalia necessaria, alia antecedere, & subsequi potest. Causa necessaria subsequens est quae fidem sponsalium violat, ut si alter post contracta sponsalia fornicatur, vel ea exequi omittit cum obligatus est. Haec causa non potest sponsalia contrahenda impedire, quia non antecedit, sed subsequitur, tamen potest impedire illorum executionem. Causa vero quae tam antecedere, quam subsequi potest, est in duplici differentia, alia quae nuptias minus commodas reddit comparti praedicto impedimento carenti, alia quae non solum reddit nuptias minus commodas, sed potest incommodas, & damnosas. Prioris causae exempla sunt, si mulier sit corrupta, siue sponte, siue vi, vel sit notabiliter deformis, aut siue ipsa siue vir pauper sit, & ignobilis, cum tamen nobilis, aut diues putaretur. Item si non sit bonae famae, aut improbis, aut feroci ingenio, a quibus statuit se corrigere. Haec enim matrimonio non officiant, etsi minus commodum reddant, non enim ex eo quod femina corrupta sit, vel pauper, aut ignobilis fuerit vel mores perditos, corrigendos tamen habens, impeditur socialis vita, generatio, vel honesta proles educatio. Posterioris causae exempla sunt, paralysis, lepra, morbus gallicus, aliusve contagiosus, mores perditos abique animo corrigendi, infamia ex genere, vel ex delicto proveniens, quae honestam familiam deturpare possent, haec enim vel generationem impediunt, vel a socialis vita auerunt, vel honesta educationis proles officiant.

Ferr. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

2. Si impedimento labores nuptias minus commodas, sed non incommodas reddente, poteris tacito eo vitio sponsalia contrahere: quia satis usu, & consuetudine receptum est, neminem teneri praedictum impedimentum manifestare, sed parti incumbere alijs de illo requirere: quinimo si impedimentum in diminutionem tui honesti status, & famae cedat, non solum poteris id vitium regere, sed interrogatus dissimulare aequiuoce respondendo; sibi enim imputare debet pars, quod fuerit decepta, cum exploratum habere deberet, te obligatum esse impedimentum manifestare, quod matrimonio contrahendo non nocet, & in tui honoris detrimentum cedit, ut optime docuit Egid. de Coninch. disp. 2. 3. dub. 12. concl. 1. & 2. a num. 81. Turrian. 2. 2. disp. 78. dub. 2. Basil. Ponce lib. 12. c. 18. n. 6. Sanch. lib. 6. de matr. disp. 27. n. 8. concl. 1. Quare recens nupta, quaeque virgo reputatur, cum tamen non sit, poterit aliquibus medijs vi ad suum vitium occultandum, ne deprehensa a viro inique tractetur; in hoc enim viro non nocet, & sibi fauet, ut dixerunt Egid. & Sanch. supra.

3. Per accidens autem impediri potes ab sponsalibus contrahendis eo defectu non manifestato, & a fortiori a matrimonio contrahendo, si prudenter timeres matrimonio contracto defectum cognoscendum esse, & compartem aegritime laturum, graueque discordias inde esse proventuras: charitas enim exigit, ne tui commodum cum tam graui proximi damno procures Sic Nauar. cap. inter verba coroll. 16. n. 60. concl. 1. in 2. edit. Sanch. lib. 6. disp. 27. concl. 3. num. 10. Coninch. dub. 12. concl. 1. & 2. Basil. Ponce, & Turrian. supra. Illud vero existimo certum nunquam tibi licitum esse fingere te nobilem, diuitem, bonae famae, ut alium ad contrahendum induceres, quia esset dolosa, & fraudulenta inductio, uti noravit Egid. dicto dub. 12. num. 3.

4. Quod si impedimentum sit posterioris generis, non desunt Doctores qui censent te similiter occultare posse, quia communi contractuum assensu receptum est neminem obligatum esse propria vitia detegere, sed penes compartem esse ea aliunde inuestigare. Vnde si plene non inuestiget sibi imputare debere: sic expressit Gaspar Hurtado disp. 2. de matr. a ff. de iur. 17. n. 62. & fauet Sanch. lib. 1. disp. 68. n. 7. exemplum ponens in morbo gallico. Et lib. 6. disp. 27. q. 2. de omnibus impedimentis generaliter loquitur.

5. Sed relictis Basil. Egid. Turrian. loc. allegatis docent te obligatum esse, vel ad contrahendum sponsalibus desistere, vel defectum manifestare, nisi forte altera pars eodem defectu laboret, quia eo vitio affectus non es aptus matrimonium vlti, ad quem expeteris; ac prouide contra iustitiam peccas, sicuti peccares, si venderes ligna putrida credenti esse sana, & commoda, cum tamen incommoda sint, uti dicitur, leg. Iulian. l. 3. ff. de actionib. empti. & leg. 1. ff. de Adris. edit.

6. Ex his inferitur ad posteriorem Quaestionis partem decisio, Qualiter impedimento laborans, quo cognito alius resiliere, possit ad matrimonium contrahendum compelleret. Et quidem illis euenibus, in quibus obligatus es ab sponsalibus contrahendis abstinere, vel ad contractus desistere, manifestum est te non posse alium compellere ad matrimonium contrahendum.

7. Quinimo illis in euenibus, quibus potes sponsalia contrahere, & contracta perficere docet Basil. Ponce, lib. 12. c. 18. n. 7. & reputant probabile Egid. & Sanch. loc. allegatis te non posse alium ad contrahendum compellere; eo quod stante illo defectu etiam incognito pars altera ius habeat, vel se indemnem feruet, & propterea damnum euitet, cui iuri tu non poteris derogare. Item contractus sponsalium sub hac conditione fieri videtur, ut si ex altera parte violetur fides, vel aliquid adsit, quod notabiliter reddat contractum difficiliorem, alter habeat ius ab sponsalibus resiliendi. Ergo eo posito est ignorato innocens nullam iniustitiam committit resiliens, ergo compelli non potest. Praeterea adulter non potest exigere debitum a coniuge innocente tanquam debitum, eo quod innocens posito adulterio ius acquirit negandi debitum, ut tenent plures Doctores apud Sanch. disp. 68. q. 1. n. 3. ergo a fortiori non poterit ad contrahendum matrimonium compellere.

8. Ceterum communior sententia, & verior tenet, te posse partem compellere ad contrahendum, ipsamque obligatam esse compulsioni obedire, dum occasione resiliendi cogita, & obiecta obligationem priorem non elidit. Sic docet Sanch. lib. 12. de sponsalib. disp. 68. n. 8. Egid. de Coninch. dicto dub. 12. concl. 4. & 5. Gutier. c. 3. n. 10. Ratio est, quia defectus ille siue antecedens, siue subsequens sponsalia non impedit illorum valorem, ergo eo non obstante ius habes compelli ad partem stare promissis. Quippe hoc ius sponsalia valida necessario subsequitur. Ergo alter obedire teneatur praedictum ius inutile sit. Quod amplius confirmabitur ex solutione oppositarum rationum.

9. Ad primam dico, compartem posito illo defectu habere ius vitandi proprium damnum media illius exceptione, & obiectione, sed non aliter, quare dum illum defectum non obicit, nec proprium incommodum vitare, nec resiliere potest.

E 2 Ad

Ad secundam eodem modo respondeo, sponsalia sub ea conditione fieri vt si aliquid eueniat, quod difficiliorem contractum reddat, possunt dissolui non vtcumque, sed per illius exceptionem, & obiectionem. Ad tertiam nego cum pluribus aliis Doctoribus, quos refert, & sequitur Sanch. d. disp. 63. n. 4. adulterium non posse exigere debitum ab innocente, dum sibi adulterium non obicitur; potest vtrique; quia in poenam fidei violata priuatur, quam poenam non incurrit, quoultque à Iudice condemnatur, vel à parte dictum clarè, & manifestè obicitur, & non leuibus indiciis ducta, vt bene Sanch. & Gutier. docent.

PUNCTVM XXXI.

Vtrum ad sponsalia dissoluenda Iudicis auctoritas necessaria sit?

- 1 Stante certa causa iure, & facto nulla requiritur auctoritas Iudicis ad dissoluenda sponsalia.
- 2 Ratione vitandi scandali aliquando requiritur.
- 3 Prudenter in aliquibus diocesibus statutum est, ne vlla sponsalia publica propria auctoritate dissoluantur.
- 4 Quid sit faciendum, cum sponsalia publica sunt, & causa dissolutionis secreta?

1. **C**ommunis, & vera resolutio est stante certa causa, iure, & facto dissoluenti sponsalia nullam Iudicis auctoritatem requirit, quia nullibi cauetur necessariam esse, & dissolvens iure proprio vitur. Aliquando tamen ratione vitandi scandali Iudicis auctoritas exigitur. Sic Syluest. verb. Sponsalia quaest. 11. Nauarr. cap. 22. num. 28. Sanch. disp. 63. num. 3. Gutier. cap. 35. num. 4. Valen. disp. 10. quaest. 2. part. 5. Rebell. lib. 4. quaest. 8. sect. 9. Basil. Ponce, lib. 12. cap. 18. in fine. Notanter dixi stante certa causa iure & facto, certitudine, inquam morali, quæ ex fama, ex testibus, ex experientia habetur, quæque prudenter mouere potest ad iudicium, vt norauit Sanch. lib. 1. disp. 69. num. 9. & disp. 71. 72. & 73. Coninch. disp. 23. dub. 1. num. 82. Nam si solum dubia causa ex iure sit, eo quod satis exploratum non est esse sufficientem; vel ex facto, quia non tibi moraliter constat eam adesse, nequaquam poteris ab sponsalibus resiliere, quia nequis priuare alterum iure quæsito certo ob causam dubiam, sicuti aliis relatis docet Sanch. dicta disp. 69. num. 8. Gutier. cap. 35. num. 7.

2. Dixi aliquando ratione vitandi scandali Iudicis auctoritatem necessariam esse, quod solum contingere potest, quando sponsalia publica sunt, & causa dissolutionis secreta, nam si causa dissolutionis iure certa est, & facto publica, nullum scandalum iuste timere potest, vt bene Nauarr. c. 22. n. 28. Gregor. Lopez, leg. 8. f. 1. part. 4. verbo, mas en codar. Sanch. lib. 1. disp. 69. n. 4. Gutier. cap. 35. n. 5. Basil. Ponce, lib. 12. cap. 18. num. 8.

3. In aliquibus tamen diocesibus prudenter statutum est, ne vlla sponsalia publica propria auctoritate dissoluantur, sed interpellato Iudice: tum vt cautâ dissolutionis exactius inuestigetur, tum vt omnis suspicio mali remoueatur, quam consuetudinem teste Layman. c. 2. de sponsalib. in fine approbat D. Thom. in 4. disp. 27. quaest. 2. art. 3. Richard. ibi artic. 3. quaest. 3. Paludan. quaest. 2. S. Anton. 3. part. tit. 1. capit. 18. §. 1.

4. Rogabis igitur, Quid in eo euentu facere debeas, si cum sunt sponsalia publica, causa dissolutionis secreta sit? Et idem est quoties compelleris promissis stare, & habes iustam causam resiliendi? Respondeo monere partem debes, & comminari publicationem defectus, quod si non acquiescat, deferre poteris ad iudicium defectum occultum, quia illa delatio est tui iuris defensio, vt bene probat aliis relatis Sanch. lib. 1. disp. 70. num. 2. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 10. 2. p. c. 2. num. 12. vers. queres. Basil. Ponce, lib. 12. c. 18. n. 8. Coninch. disputat. 23. dub. 11. num. 93. Rebell. lib. 4. quaest. 8. sect. 9. Testesque id crimen scientes reuelare tenentur, vt ius quod habes resiliendi obineas, sicuti docuit Coninch. & Sanch. loc. alleg.

Quod si crimen ita occultum sit, vt in iudicio probare non possis, vel quia nemini alteri notum est, vel esto alicui notum sit, recusat ferre testimonium, poteris eo casu propria auctoritate ab sponsalibus resiliere, quia obligatio repellendi Iudicem cessat: siquidem ea interpellatio tibi perniciosa esse potest, quippe ob defectum probationis cogi poteris stare sponsalibus, quibus non teneris, sicuti aduertit Sanch. lib. 1. disputat. 69. num. 7. Layman. lib. 5. tract. 10. 2. p. capit. 2. num. 12.

Vtrum si pars non te permittat resiliere, & à Iudice compellaris, cum hæc compulsio in re iniusta sit, falsæque præsumptioni nitatur, in foro conscientie non es obligatus parere, sed mediis omnibus subterfugere mandatum poteris.

Ad extremum aduerto Iudicem pro sponsalium dissolutione solum esse Ecclesiasticum Ordinarium, vel Delegatum, non Parochum, qui in foro externo iurisdictionem non ha-

bet, vt docuit Paludan. in 4. d. 27. quaest. 1. num. 38. Sanch. disp. 69. num. 10. Gutier. c. 35. in fine.

PUNCTVM XXXII.

Quæ probatio requiratur pro sponsalium dissolutione?

- 1 Ex triplici capite probatio desumitur.
- 2 Si vterque contrahens testetur adesse causam, Iudex sententiam pro dissolutione ferat. Et idem est, quando vnus qui optat matrimonium prædictam causam testatur.
- 3 Vnus testis iuratus sufficit ad impediendum matrimonium.
- 4 Explicatur prædictum dictum.
- 5 Si sponsalia sint iurata, negant plures vnicum testem dependentem ex certa scientia sufficere ad eorum dissolutionem.
- 6 Verus est oppositum. Et satis obiectioni.
- 7 Fama à fide dignis orta præbet sufficientem causam dissoluenti sponsalia etiam iurata.
- 8 Quid dicendum, cum causa quæ allegatur non impediatur matrimonium, sed conceditur alteri sui resiliendi.

1. **E**X triplici capite desumi potest Probatio causæ pro sponsalibus dissoluentis requisita: Primò ex testimonio ipsorum contrahentium, Secundò ex aliorum dictis, Tertio ex fama. Deinde allegari potest causa ad sponsalia dissoluentia matrimonij contrahendi impeditiva, vt si allegetur impedimentum consanguinitatis, affinitatis, cognationis, aut finium, vel allegetur causa, quæ matrimonium non impedit, sed ea postea licet contrahij potest, qualis est formatio, dos non soluta, & paupertas superueniens conjugia infirmitas, &c. His positis.

2. Si vterque contrahens testetur adesse causam dissoluenti sponsalia, optimè Iudex sententiam pro dissolutione ferre potest, quia esto causa vera non sit, sed ficta, eo dicto contrahentes sibi inuicem obligationem remittunt, & in sponsalium dissolutione consentiunt, vt dixit Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu. 103. num. 2. Sanch. lib. 1. disp. 71. num. 2. Gutier. c. 36. num. 18. Coninch. disp. 23. dub. 11. num. 77. Mascard. de probation. concl. 103. num. 17. & 18. Quod idem est dicendum, quando prædictam causam adesse testatur vnus ex contrahentibus, qui matrimonium celebrare optat. Ex cap. attestaciones de desponsat. impuber. nam suo testimonio matrimonium recusat celebrari, quia reculatione iuncta cum dissensu alterius partis, vtrique pars ad dissoluentia sponsalia concurrunt, & consequenter ex vtriusque consensu dissoluentur, vt bene obseruauit Menoch. Mascard. Gutier. Sanch. & Coninch. locis allegatis. Secus esset si testatur impedimentum qui matrimonium renuit celebrare, non enim est illi credendum, cum sit confisio in sui fauorem, & in alterius præiudicium, sicuti dixerunt prædicti Doctores.

3. Si vero ex aliorum testimonio probatio sumenda sit, probandaque sit causa impediens matrimonium, vnus testis iuratus qui deponat se certo impedimentum scire sufficit, tametsi criminofus sit, suamque turpitudinem, reatus, nec fuerit citatus, sed à parte productus, vel ex generali mandato Parochi reuelandi impedimentum coactus, nec publicè, & parte citata testimonium ferat, sed clam, & absque nominis publicatione, nisi sponsalia essent iurata, quia ob firmitatem iuramenti obligationem exactius testimonium requiritur, ac proinde nomen testis coram partibus publicari debet, aliis ad prædicta sponsalia dissoluentia insufficientis iudicabitur, sicuti hæc omnia colliguntur ex capite super eo, el. 2. de Testibus, capite præterea el. 2. de sponsalib. & leg. 18. tit. 19. part. 4. & tradunt aliis relatis Mascard. de probat. contin. 103. d. num. 3. Sanch. lib. 1. disp. 71. a num. 2. Gutier. de matr. 36. d. n. 2. Coninch. disp. 23. dub. 11. n. 77. Etenim cum in præcedenti agatur de impediendo peccato, quod sponsi impediti committerent contrahendo contra Ecclesie prohibitionem, minor probatione ius contentum est. Neque obest, quod post matrimonium contractum ad illud dissoluentem, seu declarandum nullum, duo testes omni exceptione maiores requirantur. c. licet de Testibus. c. 1. de consanguinit. & affinit. nam illo ibi agatur de impediendo peccato, quod contrahentes committunt, si impediti à matrimonio in eo perseverarent, agitur simul de iure quæsito, seu possessio tollendo, & de dissoluentem vinculo, quod per se insolubile est. Quo casu mirum non est, quod vrgentes probationes requirantur.

4. Dixi testem debere esse iuratum, nam esto agatur de peccato vitando, agitur etiam de certij præiudicio, in quo nemini nisi iurato creditur, capite, tua de cohabit. clericor. & tradunt aliis relatis Couarua. 4. decret. al. 2. p. capit. 6. §. 10. numero 21. Sanchez, disputat. 7. c. numero 10. Gutier. lib. 1. canon. qq. capit. 11. numero 31. & de matr. cap. 36. numero 8. Item debet deponere de impedimento ex certa scientia, aliis eius testimonium de auditu non sufficit. Tum quia non iurat fuisse impedimentum, sed audiuille. Tum quia eius testimonium non potest esse firmiter eo, quo impedi-